

Для підвищення якості сировини необхідно вирощувати ехінацею протягом трьох років, бо з віком корінь старіє, відмирає, а молоді активні корінці утворюються лише на кінцях відмерлих. Надземну масу на лікарську сировину збирають на другому році вегетації у фазі першої половини масового цвітіння.

Висновки

1. В умовах дендропарку ехінацея пурпурова добре акліматизувалась, дає хороші сходи, рясно цвіте і плодоносить, насіння місцевої репродукції має високу схожість.
2. За нашими спостереженнями ранньо-весняний посів ехінацеї пурпурової є найбільш оптимальним для отримання сходів і формування травостою і коренів.
3. Ехінацея пурпурова є перспективним видом для промислового використання на Прикарпатті.

Література

1. Гладун Я.Д. Лікарські рослини на пришкольній ділянці. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2005. – 136 с.
2. Лікарські рослини. Енциклопедичний довідник /за ред. ак. АН УРСР А.М.Гродзінського – К.: Головна редакція української радянської енциклопедії, 1989. – 543 с.
3. Потопальський А.І., Юркевич Л.Н. Третьому тисячоліттю – нові рослини для здоров'я добробуту, краси і довголіття – К.: Коло біг, 2005. – 165 с.

Ontogenesis and biomorphological peculiarities Echinacea purpurea (L.) Moench. in conditions of botany garden of Precarpathiam national university named Vasyl Stefanyk.

Key words: ontogenesis, phonological phases, grow

УДК 582.998.1

Оксана Неспляк

РОДИНА *ASTERACEAE* У СІНАНТРОПНІЙ ФЛОРИ ЗОЛОШЛАКОВІДВАЛІВ БУРШТИНСЬКОЇ ТЕС

На території золошлаковідвалу № 3 Бурштинської ТЕС виявлено 35 видів рослин родини *Asteraceae* синантропної флори, які відносяться до 23 родів. Найчисельнішими родами є *Artemisia L.* – 4 види, *Carduus L.*, *Centaurea L.*, *Cirsium L.* – по 3 види. Анофітних видів 19, адвентивних – 16. Географічний аналіз показав, що домінують види голарктичної групи (65,72 %). Найбільшу кількість видів за життєвими формами складають трав'янисті полікарпіки (54,29 %).

Ключові слова: *Asteraceae*, флора.

Вступ

Однією з важливих регіональних проблем Прикарпаття є складна екологічна ситуація у Галицькому районі, де розташована одна з найпотужніших на Україні Бурштинська ТЕС. Вона є найбільшим забруднювачем атмосферного повітря в Івано-Франківській області.

Постійний антропогенний вплив на природне середовище викликає його руйнування. Такі умови особливо придатні для адвентивних видів рослин, які краще пристосовуються до порушених екосистем і майже, не зустрівши там конкуренції, поступово витісняють аборигенні види.

Матеріали і методи

Метою нашої роботи був аналіз видової, географічної і біоморфологічної структури рослин родини *Asteraceae* синантропної флори золошлаковідвалу № 3 Бурштинської ТЕС.

Збір матеріалу проводився в с. Більшівці Галицького району Івано-Франківської області протягом 2007 року на території золошлаковідвалу. Рослини визначено за Визначником вищих рослин України (1999) та Українських Карпат (1977), їх географічна структура – за Протоповою В.В. (1991), життєві форми – за І.Г. Серебряковим (1962).

Результати і обговорення

Нами встановлено, що видовий склад синантропної флори родини *Asteraceae* даного регіону представлений 35 видами, які відносяться до 23 родів. Найчисельнішим родом є *Artemisia L.*, що включає чотири види (11,43 % від загальної кількості видів). По три види відносяться до таких родів як *Carduus L.*, *Centaurea L.*, *Cirsium L.* (8,56 %), по два види *Senecio L.*, *Erigeron L.*, *Arctium L.* (5,71 %), решта (*Tussilago L.*, *Xanthium L.*, *Stenactis Cass.*, *Achillea L.*, *Cichorium L.*, *Sonchus L.*, *Tanacetum L.*, *Crepis L.*, *Eupatorium L.*, *Lactuca L.*, *Matricaria L.*, *Bidens L.*, *Taraxacum Wigg.*, *Leontodon L.*, *Hieracium L.*, *Inula L.*) – по одному виду (2,86 %).

Синантропна флора поділяється на аборигенну (апофіти) та адвентивну (антропофіти) фракції. Важливою рисою синантропної флори будь-якого регіону є співвідношення аборигенної та адвентивної фракцій, що склалися в процесі історичного розвитку [4]. В синантропній флорі родини Asteraceae золотшляковидвалу це співвідношення складає 1,4:1 на користь апофітів. За часом занесення адвентивна фракція поділяється на дві групи – археофіти (рослини, занесені до XVI століття) та кенофіти (занесені після XVI ст.), з них: археофітів – 8 видів (53,33 %) і кенофітів – 7 видів (46,67 %).

Географічний спектр синантропної флори подано у таблиці. Аналіз розподілу за походженням вказує на переважання голарктичної групи – 23 види (65,72 %): найбільше голарктичних – 10 (28,58 %), євразійських – 6 (17,14 %). Полірегіональну групу – 9 видів (25,71 %) складають гемікосмо-політи – 6 (17,14 %), космополіти – 3 (8,57 %). У давньосередземноморській групі найменша кількість видів – 3 (8,57 %).

Таблиця 1. Географічний спектр синантропної флори родини Asteraceae

№	Ареал	Кількість видів	% від загальної кількості
1.	Полірегіональна група	9	25,71
	Гемікосмополіти	6	17,14
	Космополіти	3	8,57
2.	Голарктична група	23	65,72
	Голарктичний	10	28,58
	Євразійський	6	17,14
	Європейський	2	5,71
	Євросибірсько-середземноморський	1	2,86
	Європейсько-північноамериканський	1	2,86
	Євросибірський	1	2,86
	Європейсько-середземноморсько-ірано-туранський	2	5,71
3.	Давньосередземноморська група	3	8,57
	Малоазійський	1	2,86
	Європейсько-кавказький	2	5,71

Складні взаємовідносини виду та умов середовища адекватно впливають на життєву форму рослини – своєрідний зовнішній вигляд, який виникає в онтогенезі в процесі росту і розвитку в певному середовищі.

За тривалістю життєвого циклу переважають трав'янисті полікарпіки – 19 видів (54,29 %), друге місце займають багаторічні або дворічні монокарпіки (9 видів, або 25,71%). На третьому місці – однорічники (7 видів або 20,0 %) (рис.)

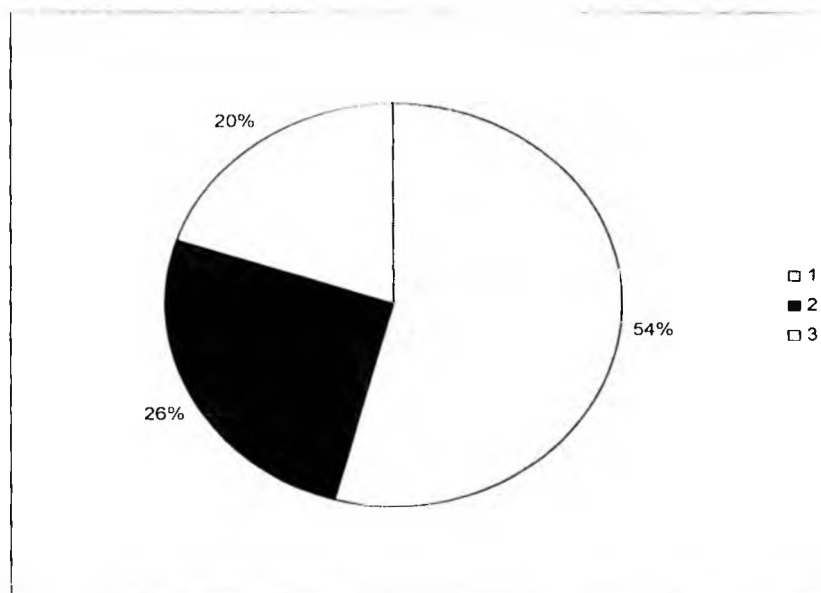

Рисунок 1. Біоморфологічна структура видів рослин родини Asteraceae:

- 1 – трав'янисті полікарпіки;
- 2 – багаторічні або дворічні монокарпіки;
- 3 – однорічники

Висновки

1. На території золошлаковідвалу № 3 Бурштинської ТЕС виявлено 35 видів рослин синантропної флори родини Asteraceae, що належать до 23 родів.
2. Найчисельнішими родами є: *Artemisia* L. (4 види), *Carduus* L., *Centaurea* L., *Cirsium* L. (3 види).
3. Аналіз розподілу за походженням вказує на переважання видів голарктичної групи (65,72 %). Апофіти становлять 57,14 % (від загальної кількості видів синантропної флори), тоді як адвентивні види – 42,86 %.
4. Аналіз життєвих форм показує, що основу синантропної флори родини Asteraceae складають трав'янисті полікарпіки (54, 29 %).

Література

1. Визначник рослин Українських Карпат. – К.: Наук. думка, 1977. – 453 с.
2. Маховська Л.Й., Гнезділова В.І., Буняк В.І. Родина Asteraceae у синантропній флорі околиць міста Івано-Франківська //Збірник наукових праць. Фальцфейнівські читання. – Херсон: ПП Вишемирський, 2007. – С. 213 – 215.
3. Определитель высших растений Украины. Доброчаева Д.Н., Котов М.И., Прокудин Ю.Н. и др. – К.: Фитосоцицентр, 1999. – 548 с.
4. Протопопова В.В. Синантропная флора Украины и пути ее развития. – К.: Наукова думка, 1991. – 200 с.
5. Серебряков И.Г. Экологическая морфология растений. Жизненные формы покрытосеменных. – М.: Высшая школа, 1962. – 378 с.
6. Ткачик В.Ф. Флора Прикарпаття. Львів: НТШ, 2000. – 254 с.

On the territory of slag dump of Burshtynska TEPS 35 species of Asteraceae family were studied. These species belong to 23 genera. These plants form synanthropic flora. The biggest genera are Artemisia L. – 4 species, Carduus L., Centaurea L., Cirsium L. – in 3 species. There are 19 apophyte and 16 adventive species. The geographical analysis shows that the holarctic species (65,72 %) predominate. Among the living forms herbaceous polycarpic (54,29 %) constitute the biggest group.

Key words: Asteraceae, flora.

УДК 581.9 (477)

Іветта Кубічек

ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ ЛУЧНИХ УГРУПОВАНЬ ВЕРХІВ'Я РІЧКИ ТИСИ (ЗАКАРПАТТЯ)

Представлені результати досліджень флори лікарських рослин за систематичним складом, подано біоморфологічний, еколого-фітоценологічний та екологічний аналізи.

Ключові слова: лікарські рослини, флора.

Вступ

Ріка Тиса утворюється від злиття Чорної та Білої Тиси 4 км вище м. Рахова. За водністю серед карпатських річок вона поступається тільки Дністру. Її протяжність 966 км, у межах області 201 км. Загальна площа водозбору 153 тис. км², в області 11,3 тис. км². Від місця свого утворення Тиса тече у південно-західному напрямі по вузькій долині, стиснутій високими стрімкими схилами. На цій території, яка належить до Мармороського масиву, також трапляються відклади гірського флішу і вапняку. Мозаїка з кристалічних і вапнякових ґрунтоутворюючих субстратів привела до надзвичайної різноманітності флори [5].

Більша частина території низькогірних лук, які простягаються вздовж річки, використовується як сінокоси. Незважаючи на це, флора лікарських рослин тут є надзвичайно різноманітною і досить цікавою для дослідження.

Матеріали та методи

Дослідження флори лікарських рослин поведилося нами протягом 2003-2007 рр. на низькогірних луках, які простягаються вздовж верхів'я річки Тиси. При натурному вивченні флори застосовувався маршрутний метод експедиційного дослідження шляхом закладання екологічних профілів. Рослини